

#1

#2

#3

#4

#5

#6

#7

#8

#4.

За можливості
роздрукуйте
сторінки в
чорно-білому
варіанті

ТРИ ГОЛОВНІ ПРАВИЛА БЕЗПЕЧНОГО
ПРОВЕДЕННЯ ІНТЕРВ'Ю

ДОЗВОЛИТИ
ПОТЕРПІЛИМ
ГОВОРИТИ У
ВЛАСТИВІЙ ЇМ
МАНЕРІ І СТІЛЬКИ
ЧАСУ, СКІЛЬКИ ЇМ
ПОТРІБНО

#1

#2

#3

#4

#5

#6

#7

#8

#4.

ТРИ ГОЛОВНІ ПРАВИЛА БЕЗПЕЧНОГО
ПРОВЕДЕННЯ ІНТЕРВ'ЮДОЗВОЛИТИ
ПОТЕРПІЛИМ
ГОВОРИТИ У
ВЛАСТИВІЙ
ЇМ МАНЕРІ І
СТІЛЬКИ ЧАСУ,
СКІЛЬКИ ЇМ
ПОТРІБНО

Під час сексуального насильства зловмисники ставляться до людей, як до об'єктів, а не як до осіб, які можуть контролювати, що з ними відбувається. Чи можете ви змінити цю позицію для потерпілих і дати їм можливість розповісти свою історію так, як вони самі хочуть?

Необхідно ставитися до вразливих людей тактовно, шанобливо та з повагою. Але що це означає на практиці?

Як журналіст, який бере інтерв'ю у постраждалих, ви перебуваєте в позиції сили, навіть якщо того не відчуваєте. Питання довіри та емоційної захищеності в цій ситуації досить актуальні. Тому важливо, щоб ваша поведінка в жодному разі не нагадала постраждалим про пережите насильство: наприклад, не варто квапити їх або тиснути, щоб отримати відповідь. Про це легко забути, коли у вас обмаль часу і ситуація навколо небезпечна.

Розставте пріоритети, запланувавши достатньо часу на інтерв'ю, і переконайтеся, що ваш співрозмовник/співрозмовниця розуміє:

- Немає зобов'язання відповідати на запитання, які здаються незручними.
- Можна зупинитися в будь-який момент.
- Ви не публікуватимете жодних фактів, які вас попросили не публікувати.

Сприймайте співрозмовника насамперед як особистість і лише потім – як джерело інформації для статті чи сюжету.

Інтерв'ю потенційно може нашкодити постраждалим, якщо не враховувати їхніх інтересів та ігнорувати питання безпеки. У цьому розділі йдеться про прийнятні методи інтерв'ю з людьми, які пережили травму; у наступному розділі [№5] будуть більш детально розглянуті конкретні поведінкові реакції на травматичний досвід та виклики, які вони можуть створити для журналістів у роботі з постраждалими.

Зі зрозумілих причин журналісти часто остерігаються, що навіть сам факт розмови про жахливі та болючі епізоди може неминуче травмувати потерпілих. Журналісти можуть боятися, що знову порушують теми, про які жертви вважають за краще забути, або прирівнювати переживання, які відчуває людина, розповідаючи свою історію, до заподіяння нової шкоди.

Більшість експертів із травми, які працюють із постраждалими від сексуального насильства, не вважають, що в самій розмові є серйозна небезпека. Це більше пов'язано з тим, наскільки інтерв'юований

#1

#2

#3

#4

#5

#6

#7

#8

почувається в безпеці під час бесіди, наскільки він може контролювати те, про що розповідає, а також те, у якому вигляді його історія буде зрештою опублікована. [Див. **№7** та **№8**] Можна нашкодити, якщо людина відчує, що її осуджують, не слухають або використовують для прихованих цілей, наприклад, щоб тільки записати короткий коментар. У роботі з людьми, що пережили травму, довіра – річ крихка і її легко втратити.

Існують винятки з правила “розмова сама по собі не має наслідків”. Наприклад, якщо хтось пережив у минулому щось дуже травматичне, намагався зовсім викреслити це з пам’яті і навіть не згадував (скажімо, сексуальне насильство в дитинстві), то власне сама розмова може бути дестабілізаційним чинником та нести певні ризики. Загалом будьте обережні та не шокуйте людей неочікуваною інформацією.

Як побудувати інтерв’ю, щоб співрозмовник почувався учасником, а не просто джерелом інформації?

Люди переживають сексуальну травму як повну втрату контролю. З ними сталося те, чому вони не могли запобігти. Одним із способів допомогти людині подолати подібні відчуття – передати йому/їй частину контролю, який зазвичай здійснюєте ви як журналіст, та залучити його/її до процесу вирішення, як проходитиме інтерв’ю. Навіть наявність незначного вибору може мати велике значення.

Перед тим, як перейти до детальної розмови, варто:

- Визнати, що розмова, радше за все, буде складною.
- Узгодити місце проведення інтерв’ю із постраждалими.
- Запитати в постраждалих, який час доби їм буде зручним, коли, на їхню думку, в них буде достатньо сил для розмови, і скільки часу вони готові спілкуватися з вами.
- Запитати, кого постраждалі хотіли б бачити поруч із собою в приміщенні (наприклад, друзів чи родичів). Запитати, чи є деталі, яких вони воліли б не згадувати у розмові.
- Запевнити їх у тому, що вони не повинні відповідати на питання, що викликають дискомфорт.

Цілком нормально, якщо ваші співрозмовники втомилися та потребують перерви. Розказуючи свою історію, люди можуть втратити лінію розповіді. Крім того, більшість із героїв відчувають сильне підсвідоме бажання продовжувати розповідь, щоб догодити тому, хто ставить запитання. Люди можуть не дуже вправно сигналізувати, коли втомилися або коли розмова стала некомфортною, надто напруженою. Якщо проговорити це питання перед інтерв’ю і, можливо, домовитися про конкретний сигнал, то пропозиція зробити перерву або перейти до безпечнішої теми буде більш природною та менш різкою.

Узгодження термінології

Про питання вибору прийнятної лексики для публікації докладніше у розділі **№7**. Під час інтерв’ю переконайтеся, що ви користуєтеся лексикою, з якою співрозмовник погоджується. Вживання характерних місцевих фразеологізмів може бути корисним, але інколи навпаки. Існують, однак, деякі чіткі правила. Наприклад, ніколи не слід називати злочинця чиєюсь коханою людиною.

Більшість людей, які пережили сексуальне насильство, називають себе постраждалими. Деякі можуть вважати, що слово “жертва” більш точне, а хтось, можливо, захоче уникнути обох варіантів. Якщо у вас є сумніви в тому, які слова використовувати, порадьтесь зі співрозмовниками і запитайте, яким формулюванням вони віддають перевагу. Завжди важливо поважати вибір людей: як вони самі себе ідентифікують.

#1

#2

#3

#4

#5

#6

#7

#8

Уміння слухати

Коли люди бачать, що їх слухають, вони почуваються впевненіше і їм простіше зібратися з думками. Уміння слухати – це, мабуть, найважливіша навичка, який журналісти мають використовувати в розмові з людиною, яка пережила травму. Тут важливо дати людині простір для думок та слів, ставити прості, відносно відкриті питання, які дають людям можливість вибрати, як вони хочуть відповідати, але не настільки, щоб вибір став складним.

Пам'ятайте: як ішлося у розділі **№2**, перевірка згоди – це постійний процес, а не одноразова дія. Можливо, ви захочете випередити питання швидкою фразою: “Чи можна запитати про ... (конкретну тему чи подію)?” Дайте людині можливість вільно відповісти.

Кеті Робджант, яка працює з постраждалими від сексуального насильства у Демократичній Республіці Конго та інших місцях, дає конкретну пораду журналістам:

“Замість ставити загальні питання, скажіть співрозмовникам, про що конкретно ви хотіли б поговорити. Потім попросіть розповісти якомога більше про цю подію або цю тему. Після того, як вони все розкажуть, чим хотіли поділитися, ваше завдання – виділити найважливіші деталі. Це один із способів не змушувати ваших героїв говорити про речі, якими вони не хочуть ділитися чи згадувати про них.”^[a]

У рекомендації щодо ефективного слухання входить:

- З розумінням ставитися до пауз як до можливості для співрозмовника зібратися з думками.
- Підбадьорювати словами, а якщо записуєте розмову, сигналізувати жестами, щоб показати, що ви дійсно слухаєте.
- Перепитати, якщо необхідно, щоб переконатися, що ви правильно зрозуміли ключові моменти.
- Навчитися справлятися з власним дискомфортом та не відволікатися від співрозмовника.

Уникайте:

- Закінчувати за людей їхні фрази або різко обривати ланцюжок думок (якщо вони не загубилися у спогадах – дивіться розділ №5).
- Давати мімічну оцінку сказаному: наприклад, уникайте трагічної міміки, навіть коли співрозмовник розповідає справді жахливу історію (словесне вираження занепокоєння чи співчуття у такому разі цілком прийнятне).
- Спрямовувати розмову на деталі, які відверто шокують, чи тілесні подробиці.
- Говорити людям, що ви знаєте, що вони відчувають (люди навряд чи повірять, що це так).

Також варто бути обережним, розповідаючи про те, що у вас був схожий досвід, або вдаватися до автобіографічних подробиць. У певних ситуаціях це може зміцнити довіру та розвинути розмову, в інших – відвернути увагу від співрозмовника і викликати в нього відчуття, що ви применшуєте або відсуваєте на другий план його/її досвід та переживання. (Шляхи підтримки здорового психологічного балансу описані в розділі **№6**.)

ПОДІЛИТИСЯ
ЦИМ
РОЗДІЛОМ:

[a] Див. <https://dartcentre.org/resources/reporting-refugees-tips-covering-crisis>